

PLAČ PRAŠUME

Majmunsko meso, reče mi inženjer Rekabaren koji je prokrcio tako mnogo puteva kroz prašume Amazonasa, pravo majmunsko meso još sigurno nisi jeo. Nemoj se rugati, ono je delikatno kada ga Indijanci lako isprže zajedno sa dlakom na vatri od aromatičnog granja, mrmljajući pri tom tiho čarobne izreke. No, da li da ti ispričam zašto mi se zanavek ogadilo?

Bili smo udaljeni još pet dana hoda od Maranjona, ja, moja dva Kampa-Indijanaca i Karlos, lažljivi Melez, koji je hteo da bude sveštenik kod misionara u Okapi, ali je iznenada ispoljio tako nesavladivu naklonost ka svetim posudama i liturgijskom vinu, da se njegovo iskušeništvo na prečac završilo. Čudičeš se možda kako to daje, uprkos tome postao moj najverniji drug. Pa, eto, u prašumi čovek ne poznaje predrasude. A u slučaju nužde uvek ima revolver pri ruci.

Ukratko, moj posao su obavljala, ne može biti bolje, tri valjana momka, koji su žvakali bez roptanja čamajro¹ pošto već dva dana nisu ništa okusili. Konzerve - "Iim", kako se to u Ikitosu kaže - bile su pri kraju, i svi smo propatili od skorbuta, od koga polako otiču udovi ako čovek ne nađe ni voća ni svežeg mesa. S velikom mukom smo se verali po mračnoj, zagušljivoj šumi - tako gustoj da nismo mogli da sagledamo vrhove seibosa - preko lijana, preko debelog ćilima mrtvog lišća i preko džinovskih paukovih gnezda, a u ušima nam je stalno bilo trčanje i kričanje divljih zveri. Pečenje od majmunskog mesa nesumnjivo bi nas opet potkrepilo. Ali kako da Čovek skine te smeđe dlakave plodove koji vise nepomično na visokim palmama za vreme podnevne pripeke? Već šest dana bili smo bez municije.

Tada mi sine misao da iskoristim radoznalost majmuna, pa kada smo se najzad probili do male čistine, gde smo opet mogli da sagledamo komadić neba, povezao sam po granju jednog usamljenog mango-stabla nekoliko praznih konzervi sa drvenim jezikom, koje su na vetru izvodile čudnu muziku. Smejaćeš mi se sad, ali ipak bio sam vrlo ponosan na svoj originalni zvonik!

U prašumi se čuju čudni šumovi: tutnjava nevidljivih divljih potoka koji se prelamaju na čudovištima od korenja; impozantni pad kakvog šumskog diva, čije je stablo nagrizalo odviše mnogo mravljih naroda; jecanje gvakamaja; uspavanka neke melanholične majmunice ili brbljanje bezimenih ptica, za čije se krštenje nije našlo vremena u raju. Nežni, hrapavi ili reski orkestar, već prema dobu dana. Ali ova tiha, katolička zvonjava, kako ona zove na večernje!... Zar ona neće morati da uznemiri sve stanovnike šume?

Potpalivši veliko lisnato granje, iščekivali smo nepomično dva duga sata; ni jedna jedina životinja nije htela da rizikuje da se približi. Najzad se jedan divni majmun, sa bradom zlatnom kao kosa kukuruza, odluči da dotakne zaljuljana zvona. Smešio se, smešio se sa prijateljskim razvlačenjem usana, koje je pokazivalo njegove crne zube, kad navalismo nas četvorica na njega da bismo ga svezali lijanama. Razdelio nam je podosta dobrih udaraca u ovoj borbi.

Kao zarobljenik kome je suđeno da bude streljan, stajao je pritegnut uz stablo-zvonik, posmatrao nas sa beskrajnom začuđenošću, a onda istisnuo prezrivi grohot. To me je dražilo. Digao sam mačetu da mu odrubim glavu, ali Melez me sa strahopoštovanjem uhvati za mišicu.

"Još ne, patronsito; besan je. To mu truže krv, a onda mu meso ne vredi ništa. Mora mu se prvo pustiti krv."

Ne uzimajući mačetu, pomalo nezgrapan za ovu delikatnu operaciju, preturio je po džepovima dok nije našao svoj "nožić", jedno od onih širokih, jakih, u šumi uobičajenih sečiva, kojima se čas probada zmija, čas reže u gradu hleb. Majmun je okretao glavu ovamo-onamo i posmatrao sve naše pokrete, plašljivo, kao čovek koji je svestan opasnosti, a kada spazi tik pred sobom nož, sklopi oči - što bismo u sličnom slučaju učinili i mi. Žestoko drhtanje, koje mu prostruji telom, zazvonilo je tiho kutijama od konzervi... A onda užasan krik, jecaj, koji mu je gušio grlo, tako ljudski da su se čak i Kampe, Indijanci koji su već mnogo toga jezovitog doživeli u šumi, trgli. Divlja zver se brani, ugrožava još i u samrtnoj borbi; ali postepeno umiranje ove žrtve, čija je krv, koja je polako curila niz krzno, pri svakom uzdahu iscedenom od samrtne muke prošikljala jače iz otvorenog bila...

Moji živci nisu više izdržali. Morao sam da načinim kraj; maših se opet mačete. Ali tada situacija postade baš sasvim zamršena.

Jedna majmunica je, stojeći uspravno, crnim noktima čupala užd. Niko nije video da je skočila sa stabla. Užurbano je šaputala umirućem nešto na uho: da li molbu, savet, put ka spasenju?... Karlos, koji ni u tragičnim okolnostima nije nikada gubio glavu, približio mu se, držeći u ruci nekoliko sveže odsečenih lijana,

izdržljivijih od broskog užeta.

"E, ovako, senjor, imamo ih dvoje. Ovu tu ćemo usoliti za sledeće dane!"

Mahnu mi da zajedno s njim skočimo na drugu životinju, koja je bila lak plen u svom divljem očajanju.

Ali napravili smo račun bez mračnih demona prašume, koji se uvek narugaju čoveku. Tek što majmunica opazi preteče pokrete svog krvnika, poče da drhće kao žena, pravila je obema rukama skoro nežne pokrete i upućivala nam sitne, žalosne zvuke koji su prelazili u otegnuto gukanje - bez sumnje, beše to njen krik za svim mužjacima šume u noći ljubavnog nagona. Prava žena, žena u opasnosti, koja je preklinjala, koja je vikala u pomoć, ni ne misleći da se brani...

A kad je polako položila glavu na krvavo rame svoga druga, nagruše iz dubina gustiša stotine majmuna, da bi zavijali, zviždali, žalosno jecali. Mase! Sve vrste, svih veličina, od džinovskih ćutljivih merkvisapa pa do onih koji imaju paperje umesto dlake; noćni majmuni sa sovljaginim očima i mali plačljivi makakoi koji cvile kao bebe kada drekvavac ispuni šumu jezovitim urlanjem.

Užasnuti, smlavljeni od ovog bešnja koje se sručilo na nas kao prokletstvo, dadosmo se u bekstvo dok je nad nama plakala šuma - da, plakala, to je prava reč - u ritmičkim naletima: snažno, plačno zavijanje vetra, koje je mlatilo orahe sa najviših grana i širilo se kao krik petlova u praskozorje. U vlažnom polumraku teturali smo po istrulelom humusu, preko korenja koje vijuga poput guja, jurili smo začepljujući uši rukama, da ne bismo više slušali ovu tužaljku koja je sukljala iz drveća, kao da su sve stabljike - pištaljke nekakvih čudovišnih ukletih orgulja.

Na nekoliko milja odatle, doveo nas je slučaj do nekog rečnog rukavca i do kolibe jednog kočeroa² kome imamo da zahvalimo život.

Ali otada se više nikada nisam dotakao prženog majmunskeg mesa.

¹ Čamajro - lišće opojne biljke, isto kao i koka.

² Kočero - skupljač kaučuka.